

Taal-, lees- en rekenverbetertrajecten in het basisonderwijs

Monitor schooljaar 2008/2009

Samenvatting van de resultaten



Marijke van Vijfeijken | Ed Smeets | Tamara van Schilt-Mol | Menno Wester



Taal-, lees- en rekenverbetertrajecten in het basisonderwijs

Monitor schooljaar 2008/2009

Samenvatting van de resultaten

Marijke van Vijfeijken

Ed Smeets

Tamara van Schilt-Mol

Menno Wester



De tekst in deze brochure is ontleend aan de rapporten die in het kader van de monitor van de taal-, lees- en rekenverbetertrajecten zijn verschenen:

E. Smeets & M. Wester (2009). Rekenverbetertrajecten in het basisonderwijs. Schooljaar 2008/2009. Nijmegen: ITS.

T. van Schilt-Mol & M.M. van Vijfeijken (2009). Taal- en leesverbetertrajecten in het basisonderwijs (1): Eerste tussenrapportage schooljaar 2008/2009. Tilburg: IVA



ITS
Postbus 9048
6500 KJ Nijmegen
Tel.: 024-3653500
www.its-nijmegen.nl



IVA beleidsonderzoek en advies
Postbus 90153
5000 LE Tilburg
Tel.: 013-4668466
www.iva.nl

© 2010 ITS, Radboud Universiteit Nijmegen / IVA, Universiteit van Tilburg

ISBN 978 – 90 – 5554 – 393 – 9

NUR 840

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen / het IVA van de Universiteit van Tilburg.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

In deze brochure wordt een samenvatting gegeven van de onderzoeken naar de taal-, lees- en rekenverbetertrajecten in het schooljaar 2008/2009. Deze brochure is bedoeld om inzicht te geven in wat er is gebeurd gedurende het eerste jaar in de verbetertrajecten en wat de opbrengsten ervan zijn tot nu toe. De verbetertrajecten hebben een looptijd van drie jaar.

Aan de hand van de volgende thema's wordt de stand van zaken in de taal-, lees- en rekenverbetertrajecten beschreven:

- doelen van en activiteiten in de verbetertrajecten;
- opbrengstgericht werken;
- organisatie en ondersteuning;
- opbrengsten.

Aan de hand van deze vier thema's worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek tot nu toe op een rij gezet. Voor de uitgebreide rapportages verwijzen we naar de onderzoeksverslagen van IVA en ITS.

Via deze weg willen we alle directeuren, interne begeleiders, taal- en rekencoördinatoren, leerkrachten en andere betrokkenen binnen de scholen die aan het onderzoek hebben deelgenomen nogmaals bedanken.

Januari 2010
Nijmegen/Tilburg

Marijke van Vijfeijken (IVA)
Ed Smeets (ITS)
Tamara van Schilt-Mol (IVA)
Menno Wester (ITS)

Inleiding

De Kwaliteitsagenda Primair onderwijs “Scholen voor morgen” is gericht op een duurzame verbetering van het primair onderwijs en van de opbrengsten op het gebied van taal, lezen en rekenen. Het Projectbureau Kwaliteit (PK) zorgt voor een deel van de uitvoering van deze agenda onder verantwoordelijkheid van de PO-Raad en samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

PK heeft basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs de mogelijkheid geboden om, onder bepaalde voorwaarden, deel te nemen aan een gesubsidieerd taal- en leesverbetertraject en een rekenverbetertraject. Deze trajecten zijn gericht op het meetbaar verbeteren van de taal/lees- en rekenprestaties van de leerlingen.

Vanaf het begin van het schooljaar 2008/2009 werken ongeveer 1000 scholen (in ongeveer 100 clusters) aan een taal- en leesverbetertraject. Later in ditzelfde schooljaar zijn de rekenverbetertrajecten van start gegaan, met ongeveer 375 scholen (in ongeveer 75 clusters). De verbetertrajecten hebben een looptijd van drie jaar.

In het kader van de verbetertrajecten kan in verschillende dimensies gekeken worden naar de effectiviteit van het onderwijs. Er is de inhoudelijke dimensie (wat komt er aan de orde tijdens het taal-, lees- en rekenonderwijs en hoe kan het onderwijs daarin verbeterd worden) en er is de dimensie effectief onderwijs (wat wordt in het algemeen gezegd over indicatoren voor effectief onderwijs). Uit onderzoek is bekend dat tal van factoren bijdragen aan betere resultaten bij taal en rekenen. Het gaat daarbij vooral om de effectieve leertijd die wordt gerealiseerd, de kwaliteit van het curriculum en de aandacht voor opbrengstgericht werken (hoge doelen stellen, planmatig handelen, evalueren van prestaties en het onderwijs op grond daarvan bijstellen). In hoeverre aan deze voorwaarden wordt voldaan, hangt uiteraard in belangrijke mate af van de competenties van de leerkracht.

Het onderzoek naar de taal- en leesverbetertrajecten is uitgevoerd in elf basisscholen in vijf clusters. Het onderzoek bestond uit deskresearch naar de plannen van de scholen, interviews met leerkrachten, taalcoördinatoren, interne begeleiders en schoolleiders en observatie van taal- en of leeslessen. Het onderzoek naar rekenverbetertrajecten is uitgevoerd in vijf basisscholen die in drie clusters samenwerken. In deze scholen zijn gesprekken gevoerd met de directeur, de interne begeleider of rekencoördinator en twee leerkrachten. Daarnaast zijn in elke school rekenlessen geobserveerd. In aanvulling op deze activiteiten is ook een vragenlijstonderzoek uitgevoerd onder leraren.

Zowel in het onderzoek naar de taal-/leesverbetertrajecten als in dat naar de rekenverbetertrajecten zijn bij scholen gegevens uit het leerlingvolgsysteem verzameld en is informatie verzameld over de bovenschoolse activiteiten in de clusters. Het onderzoek was er vooral op gericht zicht te bieden op de uitgangssituatie en knelpunten, evenals op de doelen van en (voorziene) activiteiten in het verbetertraject.

Doelen van en activiteiten in de verbetertrajecten

De belangrijkste doelen die in de bovenschoolse plannen worden genoemd, zijn het verbeteren van de resultaten bij de Cito-toetsen en het verbeteren van de competenties van de leerkrachten. Dat geldt zowel voor de taal- en lees- als de rekenverbetertrajecten. De scholen hebben eigen verbeterplannen ontwikkeld die direct aansluiten op hun eigen situatie.

Taal en lezen

Iedere school binnen een cluster heeft haar eigen specifieke doelstellingen geformuleerd. Opvallend daarbij is dat er vooral doelstellingen zijn geformuleerd gericht op het verbeteren van het leesonderwijs (waaronder technisch lezen en begrijpend lezen). Enkele scholen hebben doelstellingen geformuleerd op het gebied van het verbeteren van woordenschatonderwijs en spellingonderwijs.

Concrete activiteiten waarmee de scholen aan de slag gaan in het kader van een taal- en leesverbetertraject zijn bijvoorbeeld het verruimen van de leestijd, het uitvoeren van klassenbezoeken door adviseurs en van klassenbezoeken bij collega's van dezelfde school of bij collega's van scholen die deel uitmaken van het cluster en het aanschaffen van nieuwe methodes. Ook het volgen van bovenschoolse scholingsbijeenkomsten wordt als activiteit genoemd. Daarnaast worden door de informanten activiteiten genoemd die meer gericht zijn op het creëren van effectief onderwijs, zoals het duidelijker stellen van doelen (zowel lesdoelen voor de leerkracht zelf als het benoemen van de leerdoelen van een specifieke les voor de leerlingen), het beargumenteerd en kritisch zoeken naar een nieuwe lesmethode en het vergroten van de effectieve leestijd en de effectieve tijd die besteed wordt aan taalonderwijs. De scholen sluiten met deze activiteiten aan bij de door Vernooy¹ aangeduide indicatoren voor het bewerkstelligen van effectief taal- en leesonderwijs.

¹ Vernooy, K. (2007). Effectief leesonderwijs nader bekeken: Digitale Implementatiekoffer Taalbeleid Onderwijs-achterstanden

Rekenen

Een belangrijk doel dat men in de scholen via het rekenverbetertraject wil realiseren, is het efficiënter en effectiever inrichten van de rekenles. In verband daarmee is het tevens van belang meer zicht te krijgen op de vraag welke stof voor welke leerling geschikt is. Hoe kan het aanbod beter worden afgestemd op de zwakkere leerling en hoe op de betere leerling? Hoe kan men instructie 'op maat' geven? Dat zijn belangrijke vragen waarop men antwoord hoopt te krijgen. Ook wordt de wens uitgesproken dat door het verbetertraject de doorgaande leerlijnen van groep naar groep helderder worden.

De doelen die men bij de start van het rekenverbetertraject voor ogen heeft, komen voort uit een aantal knelpunten waarmee men in de dagelijkse praktijk te maken heeft. Deze hebben te maken met tekortkomingen van de gebruikte methode waar men tegenaan loopt en met belemmeringen bij het aansluiten bij verschillen tussen leerlingen. Bij de rekenmethoden wordt soms een onduidelijke structuur, onvoldoende aandacht voor het automatiseren, te weinig aandacht voor herhaling, te weinig oefenstof of te weinig aanvullend materiaal als tekortkoming genoemd. Een ander punt van kritiek van leerkrachten op de methoden is dat niet altijd duidelijk is wat er geschrapt kan worden. Dit betreft zowel de leerstof voor de zwakkere als de betere leerlingen. Bij de zwakkere leerlingen wil men onderdelen schrappen die te moeilijk zijn. Bij de betere leerlingen wil men juist oefeningen schrappen die te gemakkelijk zijn. Niet alle methoden bieden voldoende handreikingen daarvoor. Ook wordt als knelpunt gesignaleerd dat de betere leerlingen te veel zelfstandig moeten werken en daarbij te weinig uitleg of terugkoppeling krijgen. Veel leerkrachten hebben het gevoel dat de extra hulp die aan de zwakkere leerlingen wordt gegeven, ten koste van de aandacht voor de betere leerlingen gaat. Ook gebrek aan uitdaging van de betere leerlingen wordt als knelpunt ervaren.

Verschillen

Er zijn verschillen in tempo tussen de taal-, en lees- en rekenverbetertrajecten. De rekenverbetertrajecten verkeerden nog in een erg vroege fase toen het onderzoek werd uitgevoerd. Dat komt niet alleen door de latere toekenning van subsidie, maar ook doordat scholen vaak jarenlang meer aandacht hebben gehad voor het verbeteren van het taalonderwijs dan voor het rekenonderwijs. Overigens blijken ook binnen de trajecten verschillen te zijn in het tempo waarin de clusters van scholen van start gaan. Bij de taal- en leestrajecten blijkt over het algemeen dat scholen die beoordeeld zijn als taalzwak verder in het traject zijn dan de scholen die niet als taalzwak beoordeeld zijn. Vaak zijn deze scholen al eerder gestart met eigen verbeteracties.

Opbrengstgericht werken

In het algemeen wordt in de scholen – zowel bij taal en lezen als bij rekenen – gewerkt met minimumdoelen die voor alle leerlingen gelden. Als duidelijk is dat dit voor een leerling niet haalbaar is, kan voor een eigen leerlijn worden gekozen. De normering van Cito in de niveaus A tot en met E speelt een belangrijke rol als het gaat om het stellen van doelen voor de resultaten van leerlingen. De voortgang van de leerlingen wordt gevolgd met behulp van het Cito-leerlingvolgsysteem. De resultaten daarvan worden geanalyseerd en op grond daarvan wordt bepaald of een leerling extra hulp nodig heeft. Ook de reguliere toetsen bij de methode worden gebruikt om de voorde- ringen van de leerlingen te volgen en vast te stellen waar zij extra hulp of oefening nodig hebben. Voor de zwakkere leerlingen, met name degenen die bij de LVS-toetsen een D- of E-score halen, wordt een handelingsplan opgesteld. Het analyseren van de LVS-resultaten gebeurt meestal in samenspraak tussen de interne begeleider en de leerkracht. Leerkrachten worden ook steeds meer gestimuleerd om zelf een trendana- lyse te maken.

Het gebruik van data door de schoolbesturen

De besturen beogen een hoge mate van opbrengstgerichtheid. Bij de taal-en leestra- jecten was men op dat punt al verder gevorderd dan bij de rekentrajecten. Zo worden er bovenschoolse bijeenkomsten georganiseerd om leerresultaten van de verschillen- de scholen met elkaar te vergelijken. De schoolbesturen ontvangen nog graag hulp bij het maken van een trendanalyse en bij het bespreken van de analyses op bovenschools niveau en laten zich dan ook begeleiden door regionale en/of landelijke adviseurs. Bij bovenschoolse bijeenkomsten worden bij de meeste clusters echter voornamelijk alleen de directeuren betrokken, meestal vergezeld van de interne begeleiders. Daar waar leerkrachten wel bij deze bijeenkomsten aanwezig zijn, blijkt dat er nog onvol- doende vertrouwen is om de zorgen rondom de leerresultaten daadwerkelijk met el- kaar te delen.

Bij de rekentrajecten moest deze opbrengstgerichtheid ten tijde van het onder- zoek nog omgezet worden in concrete acties ter ondersteuning van het traject in de scholen. Er waren plannen voor bovenschoolse bijeenkomsten waar scholen hun aanpak en resultaten aan elkaar presenteren en voor bovenschoolse studiedagen.

Het gebruik van data door de scholen

Gedurende de interviews komt regelmatig naar voren dat ook de scholen zelf data gebruiken om de schoolkwaliteit te verbeteren. Net als de schoolbesturen staan ook de scholen nog aan de start van deze ontwikkelingen. Scholen hebben door het

bestuderen van de leerresultaten hun eigen sterke en zwakke kanten kunnen waarnemen. Er wordt echter weinig gesproken over oorzaken van achterstanden. Als er over oorzaken gesproken wordt, zoekt men deze vooral in aspecten als verouderde of slecht ingevoerde methodes. Uit de interviews blijkt dat ook leerkrachten oorzaken voor lage scores vooral nog zoeken in ‘verzachtende omstandigheden’ (bijvoorbeeld wisseling van leerkracht door zwangerschap) en in specifieke leerlingkenmerken (bijvoorbeeld erg drukke kinderen). Oorzaken voor achterblijvende resultaten worden zelden gezocht in het handelen van de leerkracht. Daarnaast wordt ook het gesprek over oorzaken vrijwel niet gevoerd, noch op teamniveau, noch op bovenschools niveau.

Organisatie en ondersteuning

Start van de verbetertrajecten

Op de meeste scholen zijn schoolspecifieke plannen ontwikkeld door de directie en interne begeleider of taal- of rekencoördinator. Door middel van startbijeenkomsten zijn leerkrachten vaak ook op de hoogte gesteld van de plannen. Op de scholen wordt tijdens teambesprekingen met het team besproken wat zij in het kader van het traject willen bereiken en wat zij nodig hebben om het traject uit te kunnen voeren. Scholen hebben er over het algemeen veel tijd in geïnvesteerd om ook de leerkrachten voldoende te betrekken bij het traject en voldoende draagvlak te creëren.

Aansturing

De taal- en leesverbetertrajecten worden bovenschools aangestuurd, ook de voortgang wordt bovenschools bewaakt. Er wordt gewerkt met werkgroepen (ook wel veranderteams/leerteams), zowel op bovenschools niveau als op schoolniveau. Binnen de clusters zijn er verschillen in hoe ver de werkgroepen zijn voor wat betreft het bereiken van de doelstellingen en het uitvoeren van activiteiten ten behoeve van het verbetertraject. Bij één cluster zijn twee schoolbesturen betrokken om tegemoet te komen aan de eis van minimaal 10 scholen.

De drie clusters die waren betrokken bij het onderzoek naar rekenverbetertrajecten, laten vooralsnog grote onderlinge verschillen zien. Bij één van de clusters is een groot schoolbestuur betrokken. Een bovenschoolse werkgroep rekenen coördineert en volgt de activiteiten. Deelname aan het project rekenverbetertrajecten staat in het teken van het streven van het bestuur naar algehele kwaliteitsverbetering. Het is de bedoeling dat ook de nu niet deelnemende scholen van het bestuur daarvan de komende jaren gaan profiteren. Het tweede cluster is een WSNS-samenwerkingsverband waar nog geen sprake is van duidelijke bovenschoolse sturing. Het derde cluster vertoont

weinig samenhang en bestaat vooral uit individuele scholen die zelf externe begeleiding zoeken.

Verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de verbetertrajecten ligt op schoolniveau over het algemeen bij de directeur en op teamniveau bij de interne begeleiders (en/of onderwijskundige begeleider/taalcoördinator of rekencoördinator). Op sommige scholen zijn ten behoeve van het traject taal- en/of rekencoördinatoren aangesteld die hiervoor (vaak met behulp van de subsidiegelden) gefaciliteerd worden. Echter lang niet altijd is er sprake van een duidelijke afbakening in de taken en verantwoordelijkheden. Over het algemeen deelt men wel de mening dat de directeur van de school niet alleen moet faciliteren, maar ook actief betrokken moet zijn bij het traject.

Ondersteuning

De scholen die deelnemen aan de taal- en leesverbetertrajecten worden begeleid door regionale adviseurs en daarnaast ook door landelijke adviseurs. De adviseurs geven directe begeleiding bij bijvoorbeeld het invoeren van nieuwe methodes en klassenmanagement. Daarnaast worden de adviseurs ingezet voor het verzamelen van leerlingresultaten op bovenschools niveau en het analyseren van deze gegevens. Ook organiseren deze adviseurs regelmatig scholingsbijeenkomsten of netwerkbijeenkomsten (op bovenschools niveau en op teamniveau). De leerkrachten worden in deze trajecten over het algemeen gecoacht door de regionale adviseurs, soms indirect (de taalcoördinator of interne begeleider volgt een scholing en gebruikt deze scholing in de begeleiding van de leerkrachten), soms direct.

Ook bij de rekentrajecten zullen externe begeleiders worden ingeschakeld, met name bij het vaststellen en het verbeteren van de competenties van leerkrachten. Uit de gesprekken in de scholen die met een rekenverbetertraject starten, komt naar voren dat enkele schoolleiders hun team zeer competent vinden op het gebied van rekenonderwijs, terwijl anderen op dit punt duidelijke verschillen tussen leerkrachten signaleren. De meeste leraren die de vragenlijst in het kader van het rekenonderwijs hebben ingevuld, vinden zichzelf competent in het lesgeven, zowel in het algemeen als in het onderwijs aan zorgleerlingen. Wel zou de meerderheid graag de eigen competenties verder ontwikkelen. Dat geldt vooral voor de competenties op het gebied van het geven van adaptief onderwijs, het helpen van achterstandsleerlingen, het diagnosticeren van rekenproblemen en klassenmanagement. In enkele scholen gaat men ter verbetering van de competenties persoonlijke ontwikkelingsplannen voor de leraren opstellen.

Opbrengsten

Verbetering van leerlingresultaten

In dit eerste jaar van de verbetertrajecten, dat door de bezochte scholen nog als een voorbereidingsjaar wordt ervaren, zijn er nog geen door cijfers ondersteunde effecten te zien als het gaat om leerlingresultaten. Leerkrachten van de taal- en leesverbetertrajecten geven aan dat ze ervaren dat de resultaten van de leerlingen beter zijn dan in voorafgaande jaren. Of dit daadwerkelijk het geval is, moet de komende jaren nog blijken. De rekenverbetertrajecten zaten zelfs nog vooral in de fase van het plannen maken, waardoor nog geen effecten op leerlingresultaten kunnen worden verwacht. Wat uit de gesprekken en de gegevens van de leerlingvolgsystemen blijkt, is dat er van jaar tot jaar aanzienlijke niveauverschillen kunnen optreden tussen de groepen. Dat maakt het moeilijker om effecten van een verbetertraject in beeld te brengen.

Meerwaarde van de verbetertrajecten

De deelnemers aan de taal- en leesverbetertrajecten ervaren het als meerwaarde dat de leerkrachten begeleiding krijgen bij het verbeteren van hun onderwijs en in staat worden gesteld om zich verder te professionaliseren. Hierdoor verzorgen ze, naar eigen zeggen, niet alleen beter taal- en leesonderwijs maar leren ze ook om doelgerichter te werken en om te leren gaan met leerlingresultaten. In de scholen die met een rekenverbetertraject starten, wordt als meerwaarde gezien dat de leden van het team met elkaar in gesprek gaan over de kwaliteit van het onderwijs en daaraan ook daadwerkelijk willen werken.

Het werken in clusters

Ook het werken in clusters wordt door de meeste directeuren en bovenschoolse managers van de taal- en leesverbetertrajecten ervaren als een meerwaarde. Het uitwisselen van ervaringen met andere scholen voorkomt bijvoorbeeld dat iedere school het wiel zelf uit moet vinden. Daarnaast zorgt het contact ervoor dat scholen elkaars zwakke en sterke kanten leren kennen en worden leerkrachten gestimuleerd om bij elkaar op bezoek te gaan. Ook resulteert het onderlinge contact in het maken van afspraken om gezamenlijk methodes aan te schaffen. De leerkrachten van de scholen ervaren het werken in clusters over het algemeen echter nog niet als meerwaarde, omdat zij vaak niet worden betrokken bij de gezamenlijke bijeenkomsten en omdat zij vinden dat de clusters groot zijn en er dus onvoldoende tijd en vertrouwen is om gegevens en ervaringen uit te wisselen. In één van de scholen die aan een rekenverbetertraject gaan werken, wordt aangegeven dat het niet goed mogelijk is leerkrachten aan de bovenschoolse bijeenkomsten te laten deelnemen, aangezien die onder leestijd worden gehouden.

Samenvatting

De schoolbesturen die deelnemen aan de verbetertrajecten beogen een hoge mate van opbrengstgerichtheid en maken hiervoor gebruik van trendanalyses. Ook de scholen gebruiken data om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Scholen en schoolbesturen staan echter nog aan de start van deze ontwikkelingen en ontvangen dan ook graag hulp bij het maken van een trendanalyse en het bespreken van deze analyses op (boven)schools niveau. In de verbetertrajecten ondersteunen landelijke en/of regionale adviseurs de scholen (clusters) dan ook bij deze activiteiten. Scholen kennen hun eigen sterke en zwakke punten. Het gaat er nu om hoe het doel van de verbetertrajecten (namelijk meetbaar verbeteren van de leerresultaten) te bereiken en uiteraard hiervoor de competenties van de leraren te verhogen.

Specifieke doelen die de scholen zich stellen en activiteiten die zij ondernemen om deze doelen te bereiken, komen voort uit een aantal knelpunten waarmee men in de dagelijkse praktijk te maken heeft. De knelpunten worden door de scholen vaak benoemd vanuit tekortkomingen in de gebruikte methode. Ook stellen de scholen doelen die gericht zijn op het creëren van effectief onderwijs en hierbij aansluitend willen ze meer inzicht krijgen in vragen zoals welke stof geschikt is voor welke leerlingen en hoe het aanbod op de individuele leerlingen kan worden afgestemd. Ook hierbij worden de scholen in de verbetertrajecten ondersteund door regionale dan wel landelijke adviseurs. Op sommige scholen zijn ten behoeve van het verbetertraject taal- en of rekencoördinatoren aangesteld. Het is over het algemeen nog niet duidelijk wat precies de taken en verantwoordelijkheden zijn van deze coördinatoren.

Er zijn nog geen door cijfers ondersteunde effecten te zien als het gaat om leerlingresultaten. Bij de taal- en leesverbetertrajecten (die eerder zijn gestart dan de rekenverbetertrajecten) geven de leerkrachten wel al aan dat zij ervaren dat de resultaten van de leerlingen beter zijn dan voorafgaande jaren. De rekenverbetertrajecten zaten ten tijde van dit onderzoek nog vooral in de fase van plannen maken. Zij ervaren de meerwaarde van het rekenverbetertraject dat teamleden met elkaar in gesprek gaan over de kwaliteit van onderwijs en daaraan ook daadwerkelijk willen werken. De taal- en leesverbetertrajecten die wel al gestart zijn met de uitvoering ervaren het als een meerwaarde dat de leerkrachten begeleiding krijgen bij het verbeteren van hun onderwijs en in staat worden gesteld om zich verder te professionaliseren. Het werken in clusters wordt door de meeste directeuren en bovenschoolse managers ervaren als een meerwaarde. Bij de leerkrachten van de scholen is dat minder het geval. Leerkrachten worden vaak niet betrokken bij gezamenlijke bijeenkomsten en vinden daarnaast dat de clusters te groot zijn om ervaringen uit te kunnen wisselen.

Concluderend kan gesteld worden dat de schoolbesturen en de scholen met de taal-, lees-, en rekenverbetertrajecten zich niet alleen richten op het meetbaar verbeteren van de leerprestaties van de leerlingen op het gebied van taal en rekenen, maar zich ook focussen op opbrengstgericht werken en het leren van en met elkaar. Deze laatste doelen zijn ook twee belangrijke pijlers van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs “Scholen voor morgen”.

Vervolgonderzoek

Zoals gezegd, staan de scholen aan het begin van het traject. Verder onderzoek moet uitwijzen welke concrete maatregelen in de praktijk worden gebracht en of de beoogde doelen daarmee worden gerealiseerd. De scholen zullen dan ook worden gevolgd gedurende de looptijd van de verbetertrajecten. Daarnaast zal getracht worden te achterhalen of en op welke wijze de verbetertrajecten overdraagbaar zijn op andere contexten.

Het Projectbureau Kwaliteit (PK) heeft basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs de mogelijkheid geboden om, onder bepaalde voorwaarden, deel te nemen aan een gesubsidieerd taal- en leesverbetertraject en een rekenverbetertraject. Deze trajecten zijn gericht op het meetbaar verbeteren van de taal/lees- en rekenprestaties.

Vanaf het begin van het schooljaar 2008/2009 werken ongeveer 1000 scholen (in ongeveer 100 clusters) aan een taal- en leesverbetertraject. Later in hetzelfde schooljaar zijn de rekenverbetertrajecten van start gegaan met ongeveer 375 scholen (in ongeveer 75 clusters). De verbetertrajecten hebben een looptijd van 3 jaar.

In deze brochure wordt beknopt verslag gedaan van de monitor naar de taal- en leesverbetertrajecten en naar de monitor naar de rekenverbetertrajecten.

